

Novel·la Marta Monedero

La 'Q' de Murakami

Una de les màximes de Txèkhov era que si en un text hi surt una pistola, en algun moment s'ha de disparar. Segur?, es qüestiona Haruki Murakami, l'autor japonès més internacional, poc amic de les convencions i de qui diuen que fa literatura sushi –aparentment senzilla però amb productes de primera–, que en la seva última novel·la reproduceix un microcosmos original, a vegades obscur, per guiar-nos a través d'uns recargolats viarans en què ficció i realitat, conscient i inconscient s'entrecreuen. Un món d'aparença normal, però ple de sensacions màgiques, silencioses i, perquè no dir-ho, en alguna ocasió, inexplicables.

IQ84 és un thriller fantàstic que mira al 1984 d'Orwell i hi aplica un joc de xifres i lletres. Perquè el número nou en japonès es pronuncia gairebé com la lletra Q. L'obra, però, també fa referència a una altra novel·la, *La verdadera historia de Ah Q*, de Lu Xun, considerat per molts com el fundador de la literatura moderna xinesa.

En prop de vuit-centes pàgines, Murakami ens serveix les dues primeres entregues d'una trilogia de ciència-ficció, amb personatges enigmàtics, començant per la protagonista, Aomame, un nom que vol dir Mongeta Tendra en japonès. La noia treballa de preparadora física en un gimnàs, es treu un sobresou fent d'assassina de maltractadors amb una tècnica profilàctica i deambula en una realitat paral·lela, que detecta en percebre petits canvis en l'entorn quotidià.

Les sectes, els llasts familiars, l'escriptura, els cercles literaris, els records ficticis, la moral i l'amor desfilen per *IQ84* a través de la focalització de la història en dos personatges. Els capítols avancen centrats en les accions d'Aomame i les

El japonès Haruki Murakami presenta la novel·la 'IQ84' AVUI

d'en Tengo, un professor de matemàtiques passiu (un típic personatge masculí de la ficció murakamiana) amb una trajectòria professional poc reeixida, que s'involucra en la reescriptura (com a negre), d'una novel·la escrita per una adolescent. Una obra interessant però imperfecta sobre una comunitat de la misteriosa Gent

Petita. A mesura que el projecte avança, Tengo s'adona que la noia és dislèctica i no en pot ser l'autora.

Com és habitual en l'imaginari del creador de *Kafka a la platja*, *After Dark* i *Despietat país de les meravelles* i *la Fi del Món*, *IQ84* mostra la soledat i l'individualisme de la societat nipona. Però, sobretot, l'en-

frontament contra el sistema a través d'una història argumentalment ambiciosa i amb una elevada capacitat d'empatia. Si els títols d'algunes de les seves obres estan inspirats en cançons dels Beatles, els Beach Boys o en peces de jazz, a *IQ84* hi apareix la *Sinfonietta*, de Janacek. També ha jazz, és clar, però barrejat amb la música clàssica. De fet, l'estructura de l'obra es basa en *El clave ben temperat* de Bach, encara que s'ambienta en un estilitzat Tòquio alternatiu.

Del Gran Germà a la Gent Petita

El primer dels dos llibres és més lineal, mentre que el segon es torna abrupte i estrany, amb un univers al·legòric ple de símbols, el significat dels quals ens porta a un viatge al cantó fosc de la lluna (de dues llunes), que es va tornant cada cop més hermètic. Quan 52 anys enrere, Orwell va escriure *1984*, ens ofería una visió futurista. El Gran Germà era un monstre perillós, un dictador que ho vigilava i controlava tot des d'una posició dominant. Murakami, en canvi, fa un retorn a un passat, on poques persones poden veure la Gent Petita, que viu amagada. Són uns desconeguts per la societat, una bella metàfora sobre la incertesa del món global. La fantasia creix en la segona part, més lliure, quan tot allò que semblava real es va diluint i la solidesa només la tenim en els personatges. Fins i tot l'entorn de les sectes es presenta des d'un altre punt de vista.

El final ens porta a un clímax que desvelarà el tercer llibre. De moment, som al davant d'una obra densa i complexa, potser a estones un pèl repetitiva, que fascinarà els murakamians. Al Japó la trilogia ja s'ha publicat sencera, però per conèixer el final, aquí ens caldrà esperar a la tardor. *

IQ84

Autor: **Haruki Murakami**

Traducció:

Jordi Mas

Editorial: **Empúries**

Barcelona, 2011

Pàgines: **784**

Preu: **26 euros**

Poesia Anna Ballbona

Aprender i desaprendre

El darrer premi Alfons el Magnànim traça el viatge d'anada i tornada, etern, que és l'exercici vital d'aprendre i desaprendre, recordar i oblidar, anar, venir i fugir. El signa la jove poeta Àngels Gregori (Oliva, 1985), que amb aquest *Nova York, Nabokov & Bicicletes* suma el tercer llibre en la seva trajectòria poètica. La ciutat de Nova York, que pren força en la tercera part del llibre, Nabokov com a evocació de les giragonses de la memòria, i les bicicletes símbol d'un món ensorrat (element central d'un poema), són els tres punts cardinals que li serveixen d'ancoratge. Dividit en tres parts molt diferenciades i amb vaivens os-

tensibles al llarg d'aquest viatge, Gregori obre foc amb referències directes, senzilles però imponents, al record i l'oblit, premsant el fil que prové del món dels avis. De l'aprenentatge dels avis i amb els avis i de l'oblit i la innocència forçosos, causats per la pèrdua de memòria.

La poètica de l'autora sovint bascula entre la narrativitat, allò que en diuen poemes riu, i versos curts que esdevenen *gadgets* enginyosos, d'un halo enigmàtic i belluguet. Dins aquesta fluctuació, en general els seus versos més potents i eficaços es troben en la segona modalitat. "Si al nostre cos quasi tot és aigua, / quants gots ocuparà el record?", diu

un breu poema d'aquesta primera part. Aquí també s'hi congreguen algunes imatges eficaces, com ara la mudança del significat d'un instant, d'observar una peixera: "I ara, quan m'acoste als aquareis / ja no mire la festa dels seus cossos; / només veig la pèrdua a l'altra banda del cristall". El sarcasme salva, d'altres vegades, alguns poemes que, si no, podrien córrer el risc de discórrer plans: "als vint ja se sap que sempre / s'ha de tenir un *trankimazin* a sobre".

Gregori juga amb els elements quotidians d'avui i els carrega d'un nou sentit. De vegades, però, la tria de referències massa immediates o evidents fa que no s'acabin d'enlai-

rar. A la segona part, en què es produeix un salt interessant, cap a l'aprenentatge vital i sentimental propi, sembla que es produeixi, però, una baixada de la intensitat. El viatge reprèn embranzida en la tercera i darrera part, *New York, New York*, on hi ha un viatge de fugida i retrobament intern. El Central Park, l'Empire States o l'aeroport JFK són emprats per donar-los una nova vida, per sobreposar-hi significats, records, amors i generacions. L'Avís d'inici d'aquesta part en dona una idea precisa: "per molt que viatges lluny, / el centre mai es troba al mig. / No és el mateix dir *lluna* a València / que dir *moon* a Nova York". *

New York, Nabokov & Bicicletes

Autora:

Àngels Gregori

Premi Alfons el Magnànim

Editorial: **Bromera**

València, 2010

Pàgines: **64**

Preu: **14,50 euros**